БЪЛГАРСКИ ПРАЗНИЦИ И ОБИЧАИ

ЕНЬОВДЕН

В нощта на умиращото и възраждащото се Слънце (24 юни) лечебната сила на растенията е най-силна. Събраните преди изгрев билки – чер трън, еньовче, иглика, вратичка, комунига, маточина и др. се използват за лекуване през цялата година. На Еньовден те имат най-голяма магическа сила. След това я загубват. Билките се вият на венец и хората се провират през него за здраве. На този ден не се работи. Изпълнява се обичаят Еньова буля, в който участват само моми. Булката е 7-8 годишно момиче. На този ден се вярва, че всичко, предсказано от Еньовото буле, ще се сбъдне. Според народните разбирания денят е подходящ за магии – както лоши, така и добри. Сполучливи тогава са и различните баяния - срещу уплаха, уроки или болести. Билките, събрани на Еньовден, имат предпазваща роля. Ритуалното къпане пречиства хората.

Източник:

http://www.turistbg.com/bulgaria/festivali-kultura/tradicii-obichai/217-eniovden

ПЕТРОВДЕН

На 29 и 30 юни църквата чества паметта на двамата Христови апостоли – Петър и Павел. Рано сутринта жените носят в черквата обреден хляб (кравай) и ранни ябълки – петровки. Осветени от свещеника, те носят здраве. На Петровден се работи през първата половина на деня. Вярва се, че обредите и ритуалите, извършвани на празника, предпазват от пожари, гръмотевици и градушки. Петровден съвпада с най-усилния период от стопанския живот в България. Като курбан се принася петровско пиле (петел). Правят се събори по селата, като на много от тях се опъва обща трапеза, пеят се песни и се играят хора.

Празнуват хората с имена: Петър, Павел, Камен, Петя, Павлина и Полина.

Петелът е смятан още от древността за небесен слънчев знак, който отмерва времето и е символ на възкресението. Жертвоприношението на петела се свързва и с омилостивяването на силите, които изгарят природата. Птицата е знак на плодородието и на раждането на нов живот, затова често се използва и в сватбените обичаи.

ИЛИНДЕН

Илинден (20 юли) е един от празниците за предпазване от гръм и градушка. Съществува народно вярване, че светецът е покровител на небесните стихии и дъждовете. В планинските райони на Южна България обичаят се чества много тържествено. Устройват се селски сборове и общоселски курбани, като в жертва се принася бик (овен, вол). Спазва се строго забраната за работа. В други райони в чест на светеца се коли курбан от най-стария петел и се изпича погача. Трапезата се кади от най-възрастния член на семейството. Общоселската маса се нарежда извън землището на високо място или под вековни дъбови дървета.

Илинден е празник на кожари, кожухари, самарджии и керемидари. На този ден празнуват: Илия, Илияна, Илко, Илка.

На Илинден се извършва ритуалът "гонене на змей". Всички здрави и силни мъже се събират точно в полунощ. В ръце държат тояги. В пълно мълчание обикалят къщите, дворовете и нивите. Те размахват пръчите, удрят по вратите, оградите и стените, мушкат в сеното. Вярва се, че така ще прогонят змея, който е докарал сушата. Стопаните на домовете не заключват вратите, а напротив, оставят ги отворени.

ВЯРА, НАДЕЖДА И ЛЮБОВ

17 септември е християнският празник на светиците Вяра, Надежда и Любов, както и на майка им – Света София. На тях са наречени основните добродетели: мъдрост, вяра, надежда и любов. Те били измъчвани, защото не искали да се откажат от християнството. Вяра, Надежда и Любов са обявени за покровителки на децата.

Най-тържествено го празнуват имениците, които посрещат гости. В много къщи за този ден месят пресни питки и ги раздават с грозде или други плодове, за здраве, щастие и любов. Пеят се песни и се играят хора. От 777 година мощите на Светите мъченици – София, Вяра, Надежда и Любов, почиват в Елзас, Франция. Денят е обявен за празник на столицата ни – София (от гръцки "премъдрост").

ДЕНЯТ НА СВЕТА ПЕТКА БЪЛГАРСКА

На 14 октомври църквата почита Света Петка Българска. В народните представи светицата е лечителка и пазителка от болести. Тя е покровителка на жените. Преподобна Петка, наречена още Българска, е родена в град Епиват на Мраморно море през 11 век. Родителите ѝ били богати хора и когато починали, Петка раздала имота си на бедните и заживяла в пост и

молитва. Води благочестив живот, а след смъртта и нейните мощи се превръщат в символ на борбата за съхраняване на християнската култура. Те извършили много чудеса – на слепи дарявали зрение, на нелечимо болни – изцеление.

Цар Иван Асен II ги пренася в Търново, а сега се пазят в румънския град Яш.

ДИМИТРОВДЕН

"Дойде ли Димитровден, идва и снегът" – казват българите. Според народното поверие, в полунощ срещу празника, небето се отваря и от бялата брада на Свети Димитър се изсипват първите снежинки. Затова и светецът се счита за покровител на студа и снега.

На Димитровден (26 октомври) стопаните гледат Луната. Ако месецът е пълен, вярват, че кошерите ще са пълни с мед, а кошарите с агънца. На този ден селяните се вглеждат в поведението на домашните животни и по него предричат студена ли ще е зимата, кои месеци ще са най-студени, кои ще са снежни или дъждовни. Трапезата е богата – с яхния от петел, курбан от овче месо и пита с ябълки.

Народното суеверие гласи, че на Димитровден започват така наречените Миши празници. Жените не работят никаква женска работа - не предат, не плетат, не тъкат, не хващат хурка и вретено, за да не разсърдят мишките, че да проядат всичко, работено през годината. Но и мъжете не гребат жито от хамбара, не оронват нито зрънце от събраната царевица, само замазват с кал хамбара, праговете и ъглите, с вярата, че замазват очите на мишките.

Свети Архангел Михаил символизира тържеството на доброто, светлината и справедливостта. Носител е на силата, която прави хората по-добри. Народната вяра представя светеца като честен и състрадателен. В много райони на страната на този ден се коли курбан за светеца и се правят обредни хлябове. Раздава се жито, което всеки поема с две ръце, за да бъде изобилно и нарича: "Колкото зърна, толкова купи и здраве."

На традиционните селски сборове в България Архангеловден (8 ноември) се отбелязва с обща трапеза. Архангел Михаил е защитник на вярата и борец срещу злото. На иконите той е изобразяван с огнен меч в ръката или с копие, поразяващо дявола. Тържествено посрещат празника всички, които носят имената: Ангел, Ангелина, Архангел, Гавраил, Мила, Милен, Михаела, Пламен, Радослава, Райна, Руска и др.

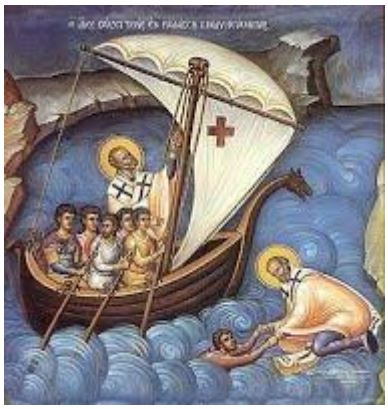
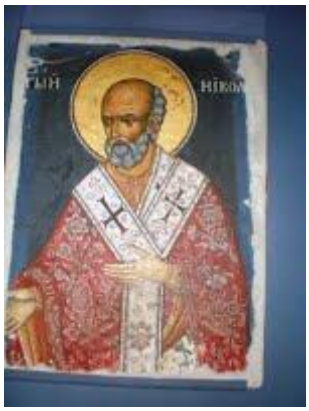

НИКУЛДЕН (6 декември) е един от най-големите празници с ясно изразен семеен характер. Посветен е на Свети Никола – покровител на моретата, на моряците и рибарите. Най-типично за обредността е приготвяне на специално ястие – рибник. Жените внимават при почистването на рибата люспите да не падат на земята,

защото се вярва, че ако човек стъпи там, той се разболява и умира. Костта от главата, която наподобява кръст, се запазва като лек против детски болести. На трапезата се поставят и постни ястия, както и специален хляб (параклиз, служба, богов, колак или никулски хляб). Трапезата на Никулден не се вдига цял ден. Семейството е край нея, пеят се обредни песни.

Според преданието Свети Никола спасява една лодка от потъване, като запушва дупката с шаран. Затова тази риба е основно ястие, заедно с постни гозби – сарми, чушки, фасул, царевица. Хорото, което се изпълнява, се нарича "сглядно", защото в него участват неомъжени моми. Светецът е пазител на семейството и рода.

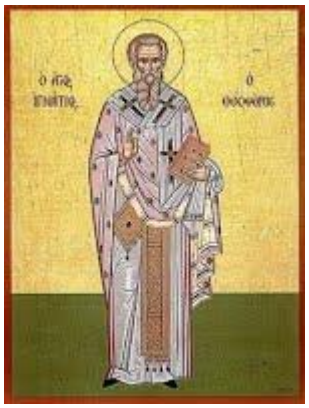

ИГНАЖДЕН

Според българската традиция на 20 декември се празнува така наречения Полязовден. Домакините следят кой ще влезе първи през този ден в дома им и по това гадаят каква ще бъде годината им. Ако той е добър стопанин и човек, годината ще бъде щастлива и плодородна за семейството. От сутринта най-възрастната жена приготвя обреден хляб и сготвя постни яденета за обяда. Когато полазникът дойде, отива до огнището, бърка с пръчица в него и изрича благословия: "Колко искрици, толко пиленца, теленца, дечица, най-вече мед и масло и бела пшеница в таз къща!" После всички сядат на трапезата. В Западна България домакинята приготвя специални колачета като кукли. На този ден не се дава нищо в заем. Някои смятат, че от Игнажден започва новата година. Ако на Игнажден първият, който прекрачи прага на дома е дете, хората го даряват

с орехи, бонбони, сушени плодове. Ако се случи да влезе животно, това се смята за добър знак. Полазник може да бъде и всеки член на семейството.

БЪДНИ ВЕЧЕР

Трапезата на Бъдни вечер трябва да бъде изобилна, а храните на нея – нечетен брой и постни. По традиция се приготвя варено жито, варен фасул, сарми с ориз или булгур, ошав. Слагат се също така чесън, орехи, мед, кромид лук, запазени от лятото пресни плодове, вино, ракия – всичко, което е произведено през годината в суров или обработен вид. На трапезата се поставя също така сурово жито. На места в Западна България, Тетевенско, Пловдивско и Македонската област се изпича прясна пита със сребърна пара. Под трапезата на Бъдни вечер се разстила слама. До трапезата се поставят различни предмети – напълнена с житни зърна ръкавица, паничка с пясък, кесия с пари, сито с житни зърна и вързани за него с червен конец босилек и чесън. Вечерята на Бъдни вечер винаги е в семеен кръг. Интересни в тази вечер са гаданията за времето, здравето и плодородието. Ако бъдникът гори буйно, с искри, това означава, че годината ще бъде плодородна. Ще бъдат здрави всички, чиито зрънца от жито или дрянови пъпки при хвърляне в огъня пукат и подскачат. По ядките на орехите се гадае за здравето на хората в семейството.

КОЛЕДА

В християнските страни 25 декември – Коледа, е най-значимият празник в годината. На този ден се празнува Рождество Христово. У нас се посрещат коледари. Те са ергени, ръководи ги станеник, а някои са облечени като невеста, баба и дядо. Мъжете играят, пеят и обикалят по домовете. Изричат благословия за всеки от къщата. Стопаните ги даряват с колачета, пари, брашно, боб, лук, месо, вино и орехи. Семействата се събират и си разменят подаръци. На трапезата се слага прясна пита, баница с месо, печен черен дроб, пастърма със зеле, свинско с праз лук, печена кокошка. Ако на Коледа човек си пожелае нещо, желанията му ще се сбъднат. Коледарската дружина включва старец, баба или невеста, трохобер, четирима певци, гайдар. Старецът е облечен с обърнат наопаки кожух, със звънци по лактите и тояга в ръка. Той е водачът на групата. Заедно с бабата разсмиват присъстващите. Трохоберът събира и носи краваите и другите дарове. Останалите от групата пеят и играят хора.

СУРВАКИ

Известният в народния ни календар Васильовден, Сурваки, Василица, наричан днес Нова година, се отбелязва в първите часове на 1 януари. Малки момчета влизат във всеки дом с украсени дрянови пръчки, сурвакат за здраве и изричат благословия. Стопаните ги даряват с кравайчета, орехи,

пуканки, парички и др. Традиционна храна за празника: каша от жито, пита, баница с късмети, обреден хляб, варен петел, пача, ошав. В Централна и Източна България сурвачката се украсява с плодове, зърна и хлебни изделия, докато в Западна България често се окачват и монети.

Източник: http://www.az-jenata.bg/a/12-semeystvo/5783-survaknitsi-surva-vesela-godina/

БАБА МАРТА

Всяка година през месец март деца и възрастни се закичват с мартеници, за да са живи и здрави, весели и засмени. Първи март се празнува за здраве и плодородие. Рано сутринта стопанките простират нещо червено пред дома си, за да не влязат болестите. Белият цвят на мартеницата означава дълголетие, а червеният - здраве. Носят се, докато се види щъркел или цъфнало дръвче.

Благовещение се празнува на 25 март. В деня на празника всички се стремят да бъдат сити и с пари в джоба, защото се вярва, че като закука кукувицата, в каквото състояние се намират, така ще им върви през цялата година. Прескача се огън за здраве. През целия ден жените не докосват игли, куки и конци, за да избегнат ухапвания от змии през лятото.

Именици: Благовест, Благовеста, Благой, Блага.

Великите пости се отличават с това, че в тяхна връзка има два пъти Заговезни през една седмица – Месни и Сирни. На Месните се заговява с месо и цяла седмица след тях се ядат ястия, в които блажното е от млечно или яйчно естество. Затова тази седмица е известна като "Сирница". Сирните Заговезни са наричат още "Прошки" или "Простени поклади". На този ден всички млади са длъжни да поискат прошка от по-старите. Възрастните трябва да дадат поисканата прошка. На заговезнишката трапеза се устройват и шеги. Най-разпространената е "хамкането", което се състои в това, че се връзва с връв на тавана халва или варено яйце и децата се състезават да го хванат само с уста, без да си помагат с ръце.

Лазаровден се празнува в събота, осем дни преди Великден. На този ден се откъсват зелени върбови клонки, които ще красят вратите на следващата сутрин, когато е Цветница. Лазарките се събират в дома на една от тях. След това обикалят селото и пеят за здраве, щастие и плодородие. Стопаните ги даряват с яйца, плодове и дребни подаръци. Празникът носи пролетно настроение. В края на деня момичетата пускат венците си в реката.

ЦВЕТНИЦА (ВРЪБНИЦА)

На този ден християнската църква празнува влизането на Исус Христос в Йерусалим в дните преди еврейската Пасха. Според евангелистите Христос пристига в града, яздейки магаре, а вярващите го посрещат, като разстилат пред него дрехите си и маслинови клонки.

Цветница е празник на цветята и цъфтежа. Сутринта на портите над всяка къща се закачват венчета от върбови клонки, които я запазват от зло и неплодородие. Лазарувалите моми се събират на реката и всяка нарежда свое венче или кукла от хляб на дъсчица. После го пуска по течението. Което венче излезе най-напред, момата се избира за кумица. Тя гощава всички. Пеят се песни и се играят хора.

Великден или Възкресение Христово е най-големият празник за православните християни. Католиците тачат обаче повече Рождество Христово. В евангелските текстове често се споменава, че още докато е бил жив, Иисус Христос предсказва разпъването си на кръста и Възкресението си след три дни. На третия ден след погребението му Мария Магдалена отива с други жени в гробницата, за да намаже тялото на Иисус с благовонни масла, каквато е била традицията. Намира гробницата празна. Възкресението е повод за грандиозни тържества в целия християнски свят.

В миналото яйцата се боядисвали с цветове от растения:

червена боя се получавала от риган;

жълта – от орехи, кора от ябълка, лук;

зелена – от коприва;

оранжева – от смрадлика.

Прочети още на: http://www.az-deteto.bg/index.php?id=555

На 6 май празнуваме **Гергьовден** – един от най-големите празници в народния календар, отбелязван в чест на Свети Георги Победоносец и като Ден на храбростта и Българската армия. И както се пее в една българска народна песен: "Хубав ден Великден, още по-хубав – Гергьовден..." Гергьовден е един от най-обичаните пролетни празници, тъй като бележи началото на пролетта. Той е свързан с пробуждането на природата и с раззеленяването на гори и ливади, насищащи въздуха с аромат на цветя, треви и билки. Това е причината празникът да се нарича още "Цветен Георги".

Свети Георги Победоносец се почита както от християни, така и от мюсюлмани. Израснал в богато християнско семейство, той се превръща в пламенен привърженик и защитник на Христовата вяра, поради което е изтезаван жестоко и обезглавен през 288 година от император Максимилиан. Той е символ на идеалния войн, покровител на войската. Според народните поверия и легенди е славен юнак, драконоборец и змееборец, който спасява девойка от ламята от долната земя и именно този му образ виждаме на иконите – светецът пронизва ламя със своето копие, възседнал бял кон.

Народните вярвания гласят, че Свети Георги и Свети Димитър са двама братя близнаци, между които е поделена годината. От Гергьовден до Димитровден е нейната лятна половина, а времето от Димитровден до Гергьовден бележи зимната ѝ половина. Гергьовден предвещава настъпващото лято и поставя началото на новата стопанска година, поради което на празника се спазват много традиции и обичаи, свързани със земеделието, животновъдството и здравето.

По стара българска традиция на Гергьовден във всеки дом се пече агне, а около празничната трапеза се събира цялото семейство.

Задължително е на софрата да присъства и обредният хляб, но е хубаво да има още агнешка дроб сарма, млечни продукти, зелен лук, пресен чесън, варено жито, баница и вино. Освен това не трябва да се дават млечни продукти назаем.

Още за традициите и обичаите на Гергьовден:
http://lifestyle.framar.bg/%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D1%86%D0%B8%D0%B8-%D0%B8-%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%87%D0%B0%D0%B8-%D0%BD%D0%B0-%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%B3%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0%B4%D0%B5%D0%BD

Материала подготвиха: Надя Косева и Диляна Гаджева